

Rezoluția 1003 (1993)

a Adunării parlamentare a Consiliului Europei cu privire la etica jurnalistică

Adunarea afirmă principiile etice ale jurnalismului, care vor fi enumerate în continuare, estimând că acestea ar trebui aplicate de profesioniștii acestui domeniu, în întreaga Europă.

Informații și opinii

1. În afara drepturilor și îndatoririlor juridice stipulate în legislația în vigoare, mijloacele de informare își asumă în fața cetățenilor și a societății, o **responsabilitate morală** care trebuie avută în vedere în momentele actuale, când informația și comunicarea au o mare importanță atât pentru dezvoltarea personalității cetățenilor, cât și pentru evoluția societății și a vieții democratice.
2. Exercițarea jurnalismului comportă drepturi și îndatoriri, libertăți și responsabilități.
3. Principiul de bază al oricărei reflecții morale asupra jurnalismului trebuie să pornească de la o diferențiere clară între opinii și știri, evitând orice confuzie între ele. Știrile sunt informații, fapte și date, iar opiniile sunt exprimarea unor gânduri, idei, credințe sau judecăți de valoare de către mass media, editori sau jurnaliști.
4. Difuzarea știrilor trebuie să se facă respectând **adevărul**, după ce acestea au fost riguros verificate anterior, faptele trebuind expuse, descrise și prezentate cu **imparțialitate**. Informațiile nu trebuie să se confunde cu zvonurile. Titlurile și anunțurile de știri trebuie să fie expresia cât mai fidelă a conținutului faptelor și datelor prezentate.
5. Expunerea opiniilor poate consta din reflecții sau comentarii asupra unor idei generale sau se poate referi la comentarii asupra unor informații având o legătură cu evenimentele concrete. Dar, dacă este adevărat că în exprimarea opiniilor – aceasta fiind subiectivă – nu se poate și nu trebuie să se ceară veridicitate, în schimb, se poate cere ca exprimarea opiniilor să se facă pornind de la expuneri oneste și corecte din punct de vedere etic.
6. Opiniile sub forma comentariilor asupra evenimentelor sau acțiunilor unor persoane sau instituții nu trebuie să vizeze o negare sau ocultare a realității faptelor sau ideilor.

Dreptul la informație ca drept fundamental al Persoanelor. Editori, proprietari și jurnaliști

1. (7) Mass media realizează o activitate de “mediere” și de prestare de servicii legate de informație, iar drepturile pe care le are în ceea ce privește libertatea de informare sunt în funcție de destinatari, adică de cetățeni.
2. (8) Informația constituie un **drept fundamental**, pus în lumină de jurisprudența **Comisiei și Curții Europene asupra Drepturilor Omului**, referitoare la Articolul 10 din **Convenția Europeană a Drepturilor Omului** și recunoscut prin Articolul 9 al **Convenției Europene asupra canalelor de televiziune transnaționale** și prin Constituțiile democratice care definesc drepturile cetățenilor, printre care se numără și acela de a pretinde ca informația oferită de jurnaliști, să fie transmisă într-un mod fidel în cadrul știrilor și comentată cu onestitate, fără ingerințe exterioare venind fie din partea puterilor publice, fie din partea unor organisme private.
3. (9) Puterile publice nu trebuie să considere că dețin monopolul asupra informației. Reprezentativitatea publică autorizează acțiunea în vederea garantării și dezvoltării pluralismului mijloacelor de informare și asigurării întrunirii condițiilor necesare exercitării libertății de exprimare și a dreptului la informație, excluzând cenzura prealabilă. Consiliul de Miniștri este, de altfel, conștient de acest lucru, cum o arată și Declarația sa asupra libertății de exprimare și informare, adoptată în data de 29 aprilie 1982.

4. (10) Tebuie reținut faptul că jurnalismul se bazează pe mijloacele de informare, care sunt sprijinite de o structură de întreprindere, în cadrul căreia trebuie să se facă distincție între editori, proprietari și jurnaliști. Iată de ce, nu numai că trebuie să garantăm libertatea mass media, dar să o și apărăm, evitând presiunile interne.
5. (11) Întreprinderile consacrate informației trebuie să fie considerate drept întreprinderi socio-economice speciale, ale căror obiective patronale trebuie să fie limitate de condițiile care trebuie să facă posibilă prestarea unui drept fundamental.
6. (12) În întreprinderile consacrate informației, trebuie să existe o transparentă totală în ceea ce privește proprietatea și gestionarea mijloacelor de informare, astfel încât cetățenii să cunoască explicit identitatea proprietarilor și nivelul angajării lor economice în mijloacele de informare.
7. (13) În cadrul întreprinderii propriu-zise, editorii trebuie să conviețuiască cu jurnaliștii, ținând seama de faptul că respectarea legitimă a orientării ideologice a editorilor sau proprietarilor este limitată de exigențele de nestrămutat ale veridicității știrilor și ale rectitudinii morale a opiniilor necesare conformării la dreptul fundamental al cetățenilor la informație.
8. (14) În funcție de aceste exigențe, trebuie întărite garanțiile libertății de exprimare a jurnaliștilor care sunt, în ultimă instanță, cei care transmit informația. Pentru aceasta, trebuie găsite nuanțele juridice și elucidată natura clauzei de conștiință și a secretului profesional cu referire la sursele confidențiale, armonizând dispozițiile naționale, în vederea aplicării acestora în cadrul mai larg al spațiului democratic european.
9. (15) Nici editorii sau proprietarii, nici jurnaliștii nu trebuie să considere că informația le aparține. Într-o întreprindere dedicată informației, aceasta nu trebuie tratată ca o marfă, ci ca un drept fundamental al cetățenilor. În consecință, nici calitatea informațiilor sau opiniilor, nici sensul acestora nu trebuie exploatate în scopul creșterii numărului de cititori sau auditori și, în consecință, a resurselor publicitare.
10. (16) Orice informație conformă imperativelor etice reclamă o tratare a beneficiarilor ei, în calitatea lor de indivizi, nu de mase.

Funcția jurnalismului și activitatea sa etică

1. (17) Informația și comunicarea, sarcini de care se achită jurnalismul, prin intermediul mijloacelor de informare, și prin sprijinul deosebit al noilor tehnologii, au o importanță decisivă în dezvoltarea individuală și socială. Ele sunt indispensabile unei vieți democratice, întrucât, pentru ca democrația să se poată dezvolta plener, trebuie garantată participarea cetățenilor la problemele publice. Or, acest lucru ar fi imposibil dacă cetățenii nu ar primi informația necesară cu privire la problemele publice, lucru care trebuie asigurat de mass media.
2. (18) Importanța informației și, în special, a radioului și a televiziunii în cultură și în educație, a fost subliniată în **Recomandarea 1067 a Adunării**, repercusiunile acestora asupra opiniei publice, fiind evidente.
3. (19) Totuși, ar fi falsă deducția că mijloacele de informare reprezintă opinia publică sau că acestea trebuie să înlocuiască funcțiile proprii puterilor publice sau ale instituțiilor cu caracter educativ sau cultural, cum ar fi școala.
4. (20) Aceasta ne-ar conduce la a converti media și jurnalismul în puteri și contra-puteri (mediocrație), fără ca ele să-i reprezinte pe cetățeni, nefiind supuse controlului democratic al puterilor publice, și fără să posede specializarea instituțiilor culturale sau educative competente.
5. (21) În consecință, exercitarea jurnalismului nu trebuie să condiționeze, nici să mediatizeze informația adevărată sau imparțială, nici opiniile oneste, cu pretenția de a crea sau a forma opinia publică, având în vedere că legitimitatea sa rezidă în faptul că asigură dreptul fundamental al cetățenilor la informație, în cadrul respectării valorilor democratice. În acest sens, legitimitatea investigației jurnalistice își află limitele în veridicitatea și onestitatea informațiilor și opiniilor, fiind incompatibilă cu orice campanie de presă realizată pe baza unor luări apriorice de poziție, și pusă în serviciul unor interese particulare.

6. (22) În știrile pe care le oferă, și în opiniile pe care le formulează, **jurnaliștii trebuie să respecte principiul prezumției de nevinovăție**, în special când este vorba despre chestiuni în curs de a fi judecate, evitând pronunțarea unor verdicte.
7. (23) Jurnaliiștii trebuie să respecte **dreptul indivizilor la viața privată**. Persoanele cu funcții în viața publică au dreptul la protejarea vieții lor private, în afara cazului în care aceasta poate avea urmări asupra vieții publice. Faptul că o persoană ocupă o funcție în viața publică, nu o privează pe aceasta de dreptul de a i se respecta viața particulară.
8. (24) Căutarea unui echilibru între dreptul la respectarea vieții private, consfințit de Articolul 8 din **Convenția Europeană a Drepturilor Omului**, și libertatea exprimării, consfințită de Articolul 10, sunt explicate pe larg, în recenta jurisprudență a **Comisiei și a Curții Europene a Drepturilor Omului**.
9. (25) În exercitarea profesiei de jurnalist, **scopul nu scuză mijloacele**. Informația trebuie obținută prin mijloace legale și morale.
10. (26) La cererea persoanelor interesate, și prin intermediul mijloacelor de informare, se vor rectifica automat și rapid, toate informațiile și opiniile care s-au dovedit a fi false sau eronate. Legislația fiecărei țări ar trebui să prevadă sancțiuni adecvate și, dacă este necesar, despăgubiri.
11. (27) Ca să existe o armonizare în folosirea acestui drept în țările membre ale **Consiliului European**, este bine să se pună în aplicare atât Rezoluția 7426 referitoare la **Dreptul la replică**: poziția individului în raport cu presa, adoptată de Consiliul de Miniștri la data de 2 iulie 1974, cât și a dispozițiilor pertinente ale Convenției Europene referitoare la televiziunea transnațională.
12. (28) Pentru asigurarea calității muncii jurnalistului și a întreprinderii sale, acestuia trebuie să i se asigure un salariu bun, condiții și instrumente de lucru adecvate.
13. (29) În raporturile necesare pe care trebuie să le întrețină cu puterea publică și cu cercurile din economie, **jurnaliștii trebuie să evite situațiile de natură să știrbească independența și imparțialitatea profesiei lor**.
14. (30) Jurnaliiștii nu trebuie să confunde evenimentele conflictuale și spectaculoase cu faptele importante din punct de vedere informativ. În exercitarea profesiei lor, scopul nu trebuie să fie acela de a-și câștiga un prestigiu și o influență personale.
15. (31) Dată fiind complexitatea procesului informativ, care presupune din ce în ce mai mult folosirea unor tehnologii noi, rapiditate și spirit de sinteză, jurnalistului i se cere o pregătire profesională adecvată.

Statutul redacției jurnalistice

1. (32) În întreprinderile cu specific informațional, editorii, proprietarii și jurnaliștii trebuie să coabiteze. În acest scop, trebuie stabilite statute ale redacției jurnalistice, pentru a reglementa raporturile profesionale ale jurnaliștilor cu patronii și cu editorii în cadrul mijloacelor de informare, independent de obligațiile normale între partenerii sociali. În cuprinsul acestor statute, se poate prevedea existența unor comitete de redacție.

Situații de conflict și cazuri de protecție specială

1. (33) Societatea este uneori confruntată cu situații de conflict și tensiune născute sub presiunea unor factori, cum ar fi: terorismul, discriminarea minorităților, xenofobia sau războiul. În aceste împrejurări, **mass media au obligația morală de a apăra valorile democrației**, cum ar fi **respectarea demnității umane** și căutarea unei soluții prin metode pașnice, în spiritul toleranței; trebuie, prin urmare, să **se opună violenței și instrumentelor urii și confruntării**, respingând orice discriminare bazată pe cultură, sex sau religie.
2. (34) Când este vorba de apărarea valorilor democratice, nimeni nu trebuie să rămână neutru. În acest sens, mass media trebuie să contribuie într-o măsură importantă la prevenirea momentelor de tensiune, și trebuie să înlesnească înțelegerea reciprocă, toleranța și încrederea între diversele comunități din regiunile aflate în conflict, așa cum a

făcut Secretariatul General al Consiliului Europei care, în cazul teritoriilor din fosta Iugoslavie, a încurajat adoptarea unor măsuri bazate pe încredere.

3. (35) Ținând cont de influența deosebită a mijloacelor de informare și, în special, a televiziunii, asupra sensibilității copiilor și tinerilor, **este bine să se evite difuzarea unor emisiuni, mesaje sau imagini care proslăvesc violența, exploatează sexul și depravarea, folosind un limbaj deliberat indecent.**

Etica și autocontrolul în jurnalism

1. (36) Luând în considerare cele de mai sus, mass media trebuie să se angajeze a se supune principiilor deontologice riguroase, care garantează **libertatea de exprimare** și dreptul fundamental al cetățenilor de a primi informații reale și opinii oneste.
2. (37) Pentru a se putea supraveghea punerea în aplicare a acestor principii, trebuie create organisme sau mecanisme de autocontrol formate din editori, jurnaliști, asociații civice, reprezentanți ai mediilor universitare și juriști, care să elaboreze rezoluții referitoare la respectarea preceptelor deontologice de către jurnaliști, și pe care mijloacele de informare să se angajeze că le vor face publice. Toate acestea ar ajuta cetățeanul care are dreptul la informație, să aibă o opinie critică asupra muncii jurnalistului și a credibilității sale.
3. (38) Atât organismele sau mecanismele de autocontrol, cât și asociațiile beneficiarilor mijloacelor de informare și departamentele universitare competente vor putea publica anual cercetările realizate a posteriori asupra veridicității informațiilor difuzate prin mass media, în raport cu faptele reale. În acest fel, se va obține un barometru al credibilității, care îi va informa pe cetățeni asupra valorii etice a fiecărui mijloc de informare sau al fiecărui departament sau asupra valorii unui jurnalist anume. Măsurile de corectare luate în consecință, vor permite, în același timp, o îmbunătățire adusă exercitării profesiei de jurnalist.